

Posudek vedoucího na bakalářskou diplomovou práci Romany Dobrocké
Vzdelanie žien a ich uplatnenie v spoločnosti vo vybraných muslimských krajinách. Praha: Fakulta humanitních studií, 2021 (65 stran)

Problém tzv. modernizace, resp. modernity ne-evropských zemí zůstává taktéž jedním z aktuálních témat výzkumu proměn muslimských společností, nevyjímaje z toho přístup ke vzdělání a možnost uplatnění. Předložená práce je pokusem o sondu do proměn, jimiž prošlo vysokoškolské vzdělání v posledních několika desetiletích ve vybraných třech zemích, v nichž je islám dominantním náboženstvím: Turecka, Íránu a Saudské Arábie. Autorka k tématu přistupuje prostřednictvím třech otázek (jedna je spíše hypotézou): zda dochází ve VŠ vzdělání změna (zejm. v souvislosti s tzv. arabským jarem); zda je školství v konzervativních zemích pro ženy méně přístupné; a zda (naopak) tyto země přistupují ke vzdělání podobným způsobem (s. 2).

Kapitola 1 nabízí krátký historický exkurz do vztahu islámu a jako náboženství a jeho přístupu k rodině, manželství či ženám. Vedle zmínky o dvou hlavních náboženských textech, především připomíná odlišné perspektivy existující v islámu (byť je málo vztahuje k jejímu tématu, resp. současným tendencím v různých muslimských státech). Kapitola 2 je pohledem na proces modernizace, jeho jednotlivé dimenze, vč. otázek týkajících se manželství, rodinného života a vzdělávání žen (zejm. 12, 13–14), a dopady tzv. arabského jara. Autorka konstatuje „pomalý a nerovnoměrný pokrok“ v daných otázkách, resp. jinde stagnaci a značnou nerovnost už v primárním vzdělávání (s. 16, s. 17, citace ze slovensky psaného textu dále uvádím v českém jazyce). Zřejmě nejpřínosnější pasáží první části je ve 3. kapitole přehled statistických zdrojů, z nichž je možné čerpat údaje týkající se přístupu žen ke vzdělání, resp. šířeji tzv. gender gap, propasti v možnostech sociální participace a realizace žen v jednotlivých státech (s. 24–27). Zde mj. autorka také zdůvodňuje, proč si vybrala právě databázi Barro-Lee.

Jádrem práce je obsáhlá 4. kapitola, kde autorka dle shodné struktury textu probírá přístupy k problematice vzdělání ve třech probíraných státech (historie, srovnání podílu VŠ vzdělaných žen v letech 1980, 2000, 2010) a uplatnění žen v zaměstnání. Tyto pasáže obsahují řadu informací a jsou relativně obsáhlé (např. odkazují na rozdíly v přístup ke vzdělání mezi východem a západem Turecka, nárůst počtu VŠ v Íránu či stále silné vyloučení žen z veřejného života v Saudské Arábii). Na

těchto pasáží je třeba ocenit – ač je zde text je někdy komplikovaný, zejména práci autorky s daty. Snažila se zde poctivě vyvodit trendy související s demografickým růstem populace a paralelním, byť nestejným, zvyšováním počtu žen s VŠ vzděláním.

Přestože jsem byl vedoucím práce, chtěl bych nyní zmínit i některé problematické části textu. Jakkoliv závěrečné srovnání týkající se dané problematiky není nepravdivé (včetně falzifikace vztahu mezi „konzervativností“ země a špatným přístupem ke vzdělání žen), autorka mohla více pozornosti věnovat rozdílu mezi tím, co označuje jako politickou „konzervativnost“ Íránu a Saudské Arábie. Mohla více spojit rozdíly mezi postavením žen v obou zemích a odlišným charakterem obou režimů. Bylo také možné dohledat více textů (a textů novějšího data) vztahujících se k VŠ ve zmíněných zemích, jež by umožnily rozšířit a doplnit poznatky a dosáhnout kvalitnější komparace. Hodilo se zmínit o snižování podílu žen s různými stupni vzdělání v Turecku v posledních letech (jistě pod vlivem politiky vlády AKP). Bylo vhodné více si povšimnout snížené uplatnitelnosti VŠ vzdělaných žen v Íránu i probíhajících reform v Saudské Arábii. Text mohl být v tomto smyslu více „up to date“. Na některých jeho místech je text nadbytečně narativní až rozvláčný (měl být naopak více strohý a analytický). Některé redundantní či známé informace (zbytečně obsáhlá demografická data o počtech mužů/žen; popis sekularizace v Turecku, vyjmenovávání zemí Blízkého východu atp.) tak byly na úkor analytické přesnosti a zacílení.

Chtěl bych také upozornit na nedostatky u bibliografických údajů. U knih by studentka měla uvádět místa vydání; obdobně u časopiseckých studií čísla vydání (uvádí často jen ročníky; není potom zřejmé, zda se jedná o článek v periodiku). Nedostatky se objevují i u dalších elektronických zdrojů a v psaní poznámek pod čarou: pokud se vztahují k celé větě, musí být uvedeny až za tečkou, ne před ní.

Některé zmíněné nedostatky by bylo možné odstranit, pokud by na to byl dostatek času. V dané situaci, a s ohledem na možnosti studentky, považuji předloženou práci za solidní a obhajitelnou. Podle mého názoru nepochybně splňuje standardy závěrečných prací na fakultě, na níž je obhajována, a v některých aspektech (práce s nemalým počtem zahraničních zdrojů; důraz na statistická data), je zřejmě i převyšuje.

Chtěl vyzvednout, že studentka svým úsilím, pílí a respektováním základních doporučení překonala jisté zrádné momenty v průběhu psaní a dotáhla text do zdárného konce. Kritičtější náměty tohoto posudku tedy nechť sama nebere jako výtku, ale jako výzvu pro další práci na tématu a jeho možné informační a intelektuální vybroušení v budoucnu.

S ohledem na výše zmíněné navrhuji práci k obhajobě se známkou „velmi dobře“.

V Praze 13. září 2021

Vít Klepárník